

BÁNYA

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
 Egész évre. 12 K || Félévre . 6 K
 Negyedévre 3 K
 Hirdetések díjszabás szerint.

Felelős szerkesztő
Dr. BISCHITZ BÉLA
 Főmunkatárs:
CSORBITS LÁSZLÓ

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.
 Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Budapest, VIII., Kender-utca 6. szám.
TELEFON-SZÁM: 108-00.

Közlemények átvételét csakis a forrás megnevezésével engedjük meg.

Tartalomjegyzék.

Cikkek: A bánya-társpénztárak reformja. Irta: Zsigmondy Árpád okl. bányamérnök. — A budai várhegyi alagut hidrogeológiai viszonyai. — *Hírek:* Bányászati hírek. — Külföldi hírek közt: Gyémánt-monopolium. — Tudnivalók. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

A bánya-társpénztárak reformja.

A „Bánya” számára írta?

Zsigmondy Árpád,
 okl. bányamérnök.

Az utolsó 6 hét leforgása alatt történt 3 nagyobb bányakatasztrófa élénken foglalkoztatta a nagy közönséget is, de az iránt, hogy az ilyen módon elszerencsétlenedettek, amennyiben életben maradtak, illetve hátramaradottjaik részesülnek-e pénzbeli támogatásban, különösen van-e ilyen igényük, az iránt a fogalmak nem tisztázódtak.

A bányászatnál ép úgy, mint a háboruban, mert a bányászat lényegében háboru a természet ellen, az egyének sokaságára van szükségünk. Ezek munkájukban egymásra vannak utalva, miáltal nagymérvű összetartozandósági érzés fejlődik ki közöttük s tény az, hogy nagyobb és általánosabb bajtársi önfeláldozást bajba került társak mentése körül mint a bányászok között, nem találunk. Ez az összetartozási szellem hozta létre a kölcsönös segítségen alapuló társpénztár-intézményeket, melyek célja különösen a betegség, üzemi baleset és aggkor eseteire a munkásokat segíyezni.

Már a Thurzók ideje alatt vontak le a munkások béréből 1⁰/₁₀-ot az ilyenemü biztosításra. Selmezbányán már 1224-ben rendeztek be kórházat beteg bányászok részére; Budapesten az első kórház 1711-ben létesült, a Rókus-kórház.

Ennek a biztosításnak szerve a társ-pénztár, vagy a társláda, melynek a bányánál való kötelező létesítését a jelenleg is érvényben levő 1854-iki, ugynevezett általános bányatörvény előírja.

Az ebbeli törvényes intézkedések azonban nagyon hézagosak, úgy, hogy a bányatársulatok nagy részének társpénztárai nincsenek a kor színvonalán — nem nyújtják azt a segílyt, melyet a törvény intendált, nem fundálják a pénztárakat eléggé és ebből kifolyólag biztosítástechnikai mérlegük nagy mértékben passzív.

Ezeket kívánjuk a következőkben bővebben megvilágítani.

A régiebb időben a munkások vagy fix előre megállapított összegeket, vagy pedig bérük bizonyos hányadát fizették a társpénztárba mint járulékot, míg a vállalkozók a bánya $\frac{1}{64}$ részét szabadon miveltették társ-pénztári célokra ingyen. Voltak azonban már akkor rendelkezések, melyek szerint büntetések voltak kiszabva a bányabirtokosra, annak meggátlására, „hogy a szegény emberek a bányatársulatok vagy alkalmazottai által meg ne rövidíttessenek“

Lássuk már most a hazai bányatárs-pénztáraink pénzügyi oldalát. Hivatalos közlések szerint volt Magyarországon 1907-ben 130 társláda 30,183.612 korona vagyonnal, ebből az összegből a 110 magánbányatárs-pénztárra esik (57,2%) = 17,233.134 korona.

A társpénztárak összes bevételei voltak 1907-ben 9,534.005 korona (ebből esett a magántárspénztárakra 5,468.314 kor. (57,4%)) A bevételek állanak: a tőkék kamataiból, a munkások és a munkaadók hozzájárulásaiból, egyéb és átfutó bevételekből.

A fent kimutatott bevételekhez járult az állam saját bányáinak társpénztárai részére

1,240.855 koronával, a magánosok 1,287.266 koronával.

Ha már most tekintetbe vesszük, miképp oszlott meg az állandó társpénztári tagok, vagyis mindhárom biztosítást: betegség, baleset és aggkor ellenit élvezők száma a kincstári és magánbányászat között, akkor azt találjuk, hogy volt 1907-ben:

	állandó	%	nem áll.	%
kincst. társpénztári tag	11.132	16.3	11.293	25.6
magánbányáknál	56.981	83.7	32.875	74.4
Összesen:	68.113	100.0	44.168	100.0

Látjuk ebből, hogy a magánbányamunkaadók hozzájárulása a társpénztárakhoz semmiképp sem arányos a kincstáréval. Ez akkor volna csak, ha összesen az ötszörösét adnák annak, amit jelenleg adnak. Még kedvezőlenebb lesz a viszony akkor, ha tekintetbe vesszük, hogy a magánosok 1,287.266 korona hozzájárulásából a szabadalmazott osztrák-magyar államvasut-társaság 1907-ben 668.039 koronát adott társpénztára javára, *akkor a többi vállalatnak körülbelül 10-szeresét kellene annak fizetni, amit eddig fizetett*, amint azt az alanti táblázatból láthatjuk, melyben ugy az állandó, valamint az összes tagonként való hozzájárulása van föltüntetve:

	állandó tagonként	összes tagonként
a kincst. társpénztáraknál	K 111.40	55.33
az összes magán	" 22.59	14.32
a szabadalmazott osztrák-magyar államvasut-társaságnál	" 94.69	37.01
összes magántárspénztárak államvasuttárs. nélkül	" 10.14	6.58

Ki kell emelnünk, hogy az állami társpénztárak — a diósgyőrit kivéve — mind alapszabályon kívüli évi állandó segélyben részesült a kincstár mint munkaadó részéről és jövőben is kell, hogy részesüljön, mert mérlegük passzív — továbbá azt is, hogy az osztrák-magyar államvasut-társaság nemcsak 1907-ben, hanem minden évben lényegesen többet, mint 600.000 koronát áldoz munkásai javára (1906-ban 664.222).

Ebből a néhány adatból bárki is láthatja, hogy a munkaadók legtöbbszörének hozzájárulása igen csekély, de ők maguk is megijednének, ha társládáikat biztosítás-technikailag kiszámíttatnák, hogy bizony igen nagy, 20—30 millió korona között van a deficitjük. Nem térhetnek ki semmiképp azon erkölcsi kötelezettség alól, hogy most, midőn aránylag még könnyebben tehetik, ne dotálják jobban társládáikat, mint azt eddig tet-

ték. A szociálpolitika mostani korszakában a társadalom kell, hogy bizonyos nyomást gyakoroljon a bányatársulatokra, hogy ne adjanak a jövőben nagyon is jogos alapot arra a vádra, hogy nem tesznek úgyszólván semmit sem munkásaikért, vagy nagyon keveset. Tisztelet a kivételeknek. Bármiképp is akarja a kormány ezt az ügyet, a társládák szanálását, véghezvinni, okvetlenül szükséges, hogy az ehhez szükséges adatokat szerezzék be a bányavállalatoktól, amit már régen tehetett volna. Az osztrák kormány, hogy ebben a tekintetben tisztán lásson, előzetesen 4—5 évre terjedő, a társláda-tagok betegségére és a balesetekre, elhalálozásra vonatkozó adatokat beszerezte volt.

A társpénztárak kiadásai 1907-ben következők voltak: Összes kiadás 7,858.751 k. (ebből esett magántársulatokra 4,353.090 korona). A kiadások állanak: nyugbér és nevelési segélyekből, betegpénzből, egyházi és iskolai kiadásokból, segélyezésekből, kezelési költségekből, egyéb és átfutó kiadásokból.

Lássuk már most, mily mértékű ellátásban részesülnek a bányamunkások a társpénztárak részéről, amennyiben ez az aggkor-biztosításra vonatkozik.

Végeállításban 1907-ben részesült a kincstári bányáknál 11.132, a magánbányáknál 56.981 munkás és pedig átlagban évi 349, illetőleg 329 korona nyugbérrel.

Az özvegyek száma és átlagos évi nyugbére volt a kincstári bányáknál 11.881 a 115 korona, a magánbányáknál 39.325 a 136 korona nyugbérrel.

Az árvák átlagos évi segélye 30.6 és 44.6 korona között mozgott.

Itt is érdekes kiemelni azt az aránytalanságot, mely az egyes vállalatok nyugbérei között van.

Átlagos évi nyugbér, illetve segély koronában 1907-ben:

	Kincstár	Magánosok átlag	Szab. osztrák-magyar államvasut-társaság	Salgótarjáni nagybányák	Magyar Általános Kincstár	Magántárspénztárak államvasuttárs. nélkül
férfi	349	329	411.32	415	?	282
özv. nő	115	136	216.55	?	53.28	100
gyermek	44.6	30.6	28.13	?	?	31

Tekintettel arra, hogy a szabadalmazott osztrák-magyar államvasuttársaság társpénztára az összes magyarországi társpénztári tagok kb. 15 %-át foglalja magában, látható, hogy ez a társpénztár a magánpénztárak között magasan kiválik nemcsak a munkaadó hozzájárulása, hanem a segélynyújtás szem-

pontjából is, mely szempontból a salgótarjáninak nógrádi társpénztára vele egyenrangú.

Tömeges elszerecsétlenedéskor, mint az ajkai esetről, kivált akkor, ha az elszerecsétlenedettek a társpénztár állandó tagjai és az illető bányá tulajdonosai csak gyengébb önkéntes pénzáldozatokra hajlandók vagy képesek, az ilyen társpénztár a kifizetendő nyugberek terhe alatt összeroskadhat. Az 1907. évi munkások betegség és baleset esetére való biztosításáról szóló XIX. t.-c. 3. §. 1. pontja alapján a nem állandó tagok is biztosítandók baleset ellen, de ennek megfelelő befizetéseket a társládába nem teljesítenek; mégis balesetből kifolyó segélyigényük túlnyomólag a társládából, tehát a leginkább munkástársaik befizetéseiből alakult tőkéből nyer fedezetet, amennyiben a társláda keretén belül vagy kívül nincsen a vállalatnak külön balesetbiztosító pénztára, mint pl. a rimamurány-salgótarjáni társulatnak, vagy ha a vállalat ezt magára nem vállalja.

A társládák helyesebb alapra való fektetését a kormány már több ízben megkísérelte és pedig a megalkotandó új bányatörvény keretén belül.

Az 1870. és 1884. évi bizottságilag tárgyalta, valamint az 1890. és 1903. évi előadói bányatörvényjavaslatok szerint a társpénztárak tagjai *tiszta keresményüknek* legalább 4 százalékaival járulnának a társpénztár fenntartásához, a bányabirtokosok pedig legalább ezen összeg felével. Ez a befizetési alap azonban ingadozó és igazságtalan.

Ingadozó azért, mert a hozzájárulások mértékét nem állapítja meg fix összegben, hanem a keresmény változó nagyságától függően. Ahol annyi sok ezer ember (Magyarországon 70.778 bányamunkás volt 1907-ben) keserves filléreiből nyújtandó befizetésről és azok késői öregségében bekövetkezendő ellátásáról van szó, ott egész *határozottsággal* kell megállapítani a fizetési kötelezettségeket és jogokat.

Igazságtalan azért, mert egyrészt nem képzelhető oly biztosítási mód, mely a munkás keresményének, vagy az ez után teljesítendő, folyton változó befizetésének megfelelően, tehát igazságosan juttatná nyugbéréhez a munkást, — másrészt pedig azért, mert oly különféle befizetési és nyugberezési alapokon fekvő társládákat teremtene, hogy az egyik bányától a másikhoz átlépő munkások befizetéseinek átutalása megfelelő ala-

pon, hogy t. i. se a társpénztár, se a társpénztári tag meg ne rövidüljön, gyakorlatilag nehezen vihető keresztül és végre a konkurrencia szempontjából is igazságtalan volna, mert az egyes bányaművek egyenlőtlenül terhelhetnének meg.

A társpénztárak kérdésének egyedül helyes megoldási módja a *biztosítás-technikai alapon* való rendezés, mely álláspontunkat az 1904. évi bányatörvényjavaslat tárgyalásakor az Országos Bányászati és Kohászati Egyesület is elfogadott volt.

Az általános munkásbiztosítás Németországban, mely a *felosztó-kirovó* rendszeren alapul (Umlageverfahren), kezdetben kisebb, idővel azonban mindig nagyobbodó befizetéseket igényel, a jövővel tehát keveset tördök.

Ausztriában a *tőkefedezeti* rendszer uralkodik és ez alapon vannak a társládák is szervezve. Ez a rendszer nem tolja a nagyobb terheket az utódokra, hanem azokat időbelileg is egyenletesen osztja fel. A német, vagyis a kirovó-felosztó rendszerénél a díjfizetés a pénztár fennállásának 17—20 évében éri el azt a nagyságát, mely a tőkefedezeti rendszernek felel meg egyenlő alapon; a kirovás azután amannak az 50—60 évéig folyton emelkedik.

Természetesen a tőkefedezeti rendszerénél a biztosítási tarifákat alaposan kell kidolgozni, nehogy azokat rövid időn belül revidálni kellessen, mint ez az osztrákoknál már 3-szor történt 1887 óta. Az osztrák társpénztáraknak, mielőtt azok biztosítás-technikai alapon reformáltattak volna, 1902-ben még a régiebb időből származó 38 millió korona deficitje volt; jelenlegi tartalékunk 103 millió korona.

Megemlítendőnek tartjuk, hogy a német *hivatalos világ* át akar menni a kirovó-felosztó rendszerről a tőkefedezeti rendszerre, míg az osztrák *munkaadó körök* a kirovó-felosztó rendszernek adnának előnyt.

A cikkünk kezdetén említett balesetek iránt meginterpellált miniszterelnök ur az új bányatörvény beterjesztését még ez ülésszak folyamán helyezte kilátásba. Ámbár teljes mértékben meg vagyunk győződve a miniszterelnök urnak ez irányú különös jóakarataról, mégis mindazok után, amit e téren már tapasztaltunk, bizonyos szkepszissel kel a kijelentést fogadnunk, ámbár teljes bizonyossággal reméljük, hogy a gazdasági kérdések ezen legrégebben megoldásra váró része végre-valahára ex asse rendeztetni fog.

Ha a kormány más nehézségek miatt azonban nem volna abban a helyzetben, hogy a bányatörvény tervezetét a maga teljes egészében mihamarább előterjeszthesse, akkor oldja meg a társaságok sürgős kérdését egy külön törvénnyel, mely helyesen megszerkesztve — meg vagyunk győződve — a bányamunkások kivándorlását némileg csökkenteni fogja. Míg ez megtörténik, fogjon hozzá a kormány sürgősen a vonatkozó adatok gyűjtéséhez, hogy a reformmunkához szükséges számszerű alap a maga teljes egészében rendelkezésre álljon.

*

Szerző fenti nagyérdemű cikkében nem érinti a társaság-kérdés megoldásának nézetünk szerint leghelyesebb módját: az országos bányatársaság szervezését. A magunk részéről e helyen is rá akarunk mutatni a megoldásra azzal, hogy tudomásunk szerint az új bányatörvény társaság-systemája is ez alapon fog felépülni.

A budai várhegyi alagút hidrogeológiai viszonyai.

Röviden megemlékeztünk már arról, hogy a budai alagút vizsgálatára kiküldött bizottság befejezte vizsgálatát és ennek eredményéről hosszabb tanulmány keretében számol be. Most, hogy a tanulmány elkészült, módunkban van azzal részletesebben foglalkozni.

A történeti előzmények során jelenti a bizottság, hogy már régen több ízben volt szükség az alagút kijavítására, de az Alagút Társulat javítási munkálatainak sem értelme, sem eredménye nem volt. A társaság ugyanis ott, ahol a téglák egy része kikullott, téglaburkolatot készített. Ahol pedig nagyobb nedvesség mutatkozott, ott furás útján a vizet kieresztette, télen pedig a furásokat jégcsapok képződésének elkerülése végett fadugóval eldugasztotta. Helyenként az oldalfalon szivárokat létesített, bádoglemeztálcával fogta fel a vizet és bádogsövön levezette. A nedves oldalfalakat mintegy öt méter magasságban cementréteggel vonatta be, amely most darabokban lehullt. Egszóval, olyan primitív intézkedéseket tett, amelyek még egyszerű házipincében sem felelnek meg, az alagút-falazat a legtöbb helyen hézag nélkül csatlakozik a hegyesség kivált felületéhez. Itt-ott azonban hézagok is maradtak és ezeket az üregeket kövekkel, szárazon rakták ki. A falazat mögött összegyülemelő vizeket vízréseken át gondolták az alagút építői a fenéksatornába és innen kifelé vezetni. Ezekbe a levezetőkbe azonban a nedvességnek csak csekélyebb része jutott és jut le, hanem az alagút falazatához érve, behatol a falazat likaicsaiba és hézagaiba. Az átmedvesedett falazat azután deformálódik, másrészt a víz a habarcs kötőanyagát feloldja és lassanként ki is lugozza. Ezt a

két nagy hátrányt még fokozza a fagy káros behatása is, mert az átfagyott falazat nagyon gyorsan rongálódik.

Ezután a Várhegy geológiai viszonyairól nyújt alapos tájékoztatást a tanulmány. Megállapították, hogy a hegy üledékes kőzetei három csoportba tartoznak: a) *alsó oligocénkoru budai márga*, b) *diluviális mésztufa* és c) *diluviális homokos agyag*, amelyet végül a tetőkön jelenkori törmelék takar.

Megállapította a bizottság, hogy az alagutat rongáló vizek nem a mélységből törnek elő, hanem felülről szivárognak be. Több, a falakat víztelenítő aknában talált ugyan a bizottság 17,5 C° hőfoku vizet, de ezen aknák hévize semmiképen sem juthat az alagút tájékára, minthogy a márgarétegek dülése ezt kizárja. Kétségtelen tehát, hogy az alagútba szivárgó vizek a felszínről, részben természetes csapadékból eső és hóvizből erednek, részben pedig a használati vizek összeszivárgásai. Bár a Várhegy, mint teljesen beépített és kövezettel burkolt terület, a csapadékvizeket látszólag nem bocsájthatja az altalajba, a valóság mégis az, hogy a növényzet, sétateretek és kertek, a kövezés kockái közötti rések a csapadékvizeknek nagyon jó gyűjtői. Hozzájárul még ehhez, hogy a sétateretek és kertek öntözése állandóan nedvesen tartja az altalajt és így a beszivárgó vízmennyiséget is szaporítja.

Buda régi csatornái legnagyobb részben mésztufába vannak vágva és pedig többnyire minden falazás nélkül. Ezekből a hiányosan készített csatornákból az összegyülemelő víz a repedésekből lassanként a mélység felé szivárog és a márgalapjain továbbhúzódva az alagút felé irányuló vizeket szaporítja. A csatornákon és pincéken kívül számos egyéb vízgyűjtő üreg is van a Várhegy területén, mely a vizeket időnként szintén összegyűjti és lassanként le is vezeti. A fő vízgyűjtőüregek azonban mégis a sziklapincék — számszerint mintegy 60 — amelyek három emeletben sorakoznak részben a házak, de főként a mai utcák alatt. Ezekben a csapadékos időszakokban víz gyülemlik össze, amely leszivárog a budai márgáig és a márgapadok egyes homokosabb rétegében tovább folyik déli irányban az alagút felé.

Ugy a pincék vize, mint az alagútban lecsapogó víz nagymennyiségű kalciumhidrokarbonatot (Ca H CO₃) tartalmaz. A vizekben levő szabad szén-sav bizonyítja, hogy a márga víz főtömegét alkotó anyagra, a kalciumkarbonátra oldó hatással van. Így tehát a lecsapogó víz lassan-lassan romboló munkát végez. A vizsgálat folyamán világosan kitűnt, hogy az alagút tervezői is gondoltak a víztelenítésre, de az általuk létesített csatornák nem váltak be. A vizek ugyanis a márgából megszet oldanak fel és így nemcsak, hogy a falakat rongálják, hanem a levezető csatornácskákat is mésszel töltötték ki és így ezeket nagyobb részben

eldugaszolták, ami által a víz maga elől zárta el az utat.

A bizottság tehát figyelmeztet arra, hogy a javítómunkálatoknál a Várhegy felsorolt hidrogeológiai viszonyaira különös tekintettel kell lenni. A bizottság véleménye az elvezetendő javítási munkálatokról oda kulminál, hogy ezeket célszerű lesz azzal kezdeni, hogy az alagut falazatától a hegység szivárgó vizeit elvezessék. A vízmentesítő munkálatokra főképp az alagut északi oldalán lesz nagy szükség, mert az összes vizek észak felől szivárognak az alagut felé.

✂ Bányászati Hírek. ✂

— **Kinevezések.** A hivatalos lap február 10-iki száma jelenti, hogy a király a pénzügyminiszterium vezetésével megbízott magyar miniszterelnök előterjesztésére *Wahlner* Aladár miniszteri tanácsosi címmel és jelleggel felruházott VI. fizetési osztályu bányakapitányt V. fizetési osztályu bányakapitányvá nevezte ki. A kinevezést a miniszterium tisztikara kitűnő alkalomnak találta, hogy *Wahlner* iránt érzett tiszteletének és szeretetének kifejezést adjon. *Wahlner* kinevezésében mindenki a munka és tudás elismerését látja. *Wahlner* évek óta a legfontosabb munkálatokat végzi, most is az új bányatörvény előkészítésén dolgozik, ami hogy a hozzá fűzött várakozásoknak megfeleljen — *Wahlner* egész tudását és körültekintését igényli. *Wahlner*nek a törvényelőkészítésével való megbízása eklatáns jele annak, hogy képességeit felsőbb helyen is a legnagyobb mértékben elismerik és a kinevezés is ennek az elismerésnek a nyilvánulása. — A király *Gulovics* Elek VII. fizetési osztályu bányakapitányt VI. fizetési osztályu bányakapitányvá nevezte ki. *Gulovics* Elek zágrábi bányakapitány a lelkiismeretesség és pontosság mintaképe. Bányakerületében a bányászati ügyeket nemcsak a legnagyobb szakértelemmel, hanem igazi szeretettel és humanizmussal kezeli. Ennek a következménye az, hogy a zágrábi bányakerületben nemcsak mintaszerű rend uralkodik, hanem a bányakapitány is a mai nehéz politikai viszonyok között is egész Horvátországban közszeretettel örvend és köztiszteletben áll. — A király *Balajthy* Barnabás VII. fizetési osztályu bányakapitányt VI. fizetési osztályu bányakapitányvá nevezte ki. Ez a kinevezés méltó elismerése annak az eredményes működésnek, amelyet *Balajthy* kifejtett, hogy az oravicabányai bányakerületet mai színvonalára emelje. *Balajthy* egyike legnagyobb szaktudásu bányakapitányainknak, úgy hogy bányászatunk emelése körül még jelentékeny szerep vár reá. — A pénzügyminiszterium vezetésével megbízott m. kir. miniszterelnök *Nagy* Henrik temesvári és *Havasi* Jenő marosvásárhelyi segélydíjas pénzügyi számgyakornokot ideiglenes minőségű m. kir. pénzügyi számtisztekké nevezte ki és szolgálattételre a selmecbányai m. kir. bányagazgatóság mellé rendelt számvevőséghez osztotta be.

— **Cimadományozás.** A pénzügyminiszterium vezetésével megbízott magyar miniszterelnök elő-

terjesztésére a király, *Pacovszky* Ferenc pénzügyi számvizsgálónak, nyugdíjaztatása alkalmából, sok évi hű és buzgó szolgálata elismerésül, a pénzügyi számtanácsosi címet díjmentesen adományozta.

— **Vizsgálat az ajkai bányában.** A január 14-én történt ajkai bányaszerencsétlenség ügyében a budapesti bányakapitányság e hó 2-án befejezte a vizsgálatot. A vizsgálat kiterjedt ugyan a Kohlen-Industrie-Verein egész bányauzemére, de természetesen legszigorubbán a csingervölgyi 130 m. mélységű *Armin-akna*t vizsgálták meg és pedig a vizsgálóbíró és az ügyészség közbenjöttével. A vizsgálat főeredménye az, hogy *bűnügyi eljárás megindítására nincs közvetlen ok*. Konstatálták, hogy ebben a bányában bányalég még sohasem volt észlelhető, hogy ebben a bányában egy a szén, mint a meddőrétegek az öngyulladás okozó alkatrészekről teljesen mentesek. Ennélfogva a bányászok olajméccsel jártak le a bányába, sőt nyitott karbidlámpákat is használtak. A szerencsétlenség a szellőtetőnél támadt úgy, hogy az egyik felvigyázó olajméccsét a szállítógép szivónyílása elé tartotta, hogy megmutassa, milyen jól huz a szellőtetőgép. Ebből a nyilásból egyszerre hatalmas füst tódult ki, mire a lámpa kialudt. A munka ijedtében elzárta a ventillátort, mire a légáramlat megfordult. Ez a körülmény, valamint az, hogy ezen a helyen faalkatrészek voltak, tette oly végzetessé ezt a katasztrófát, melynél 55 ember lelte halálát. A vizsgálatról mindössze csak ennyi szivárgott ki, de úgy értesülünk, hogy *Pauszperli* Károly bányakapitány maga dolgozik a vizsgálat eredményéről szóló jelentés elkészítésén és azt a legközelebbi napokban fel is terjeszti a központi bányakapitánysághoz. Fenntartjuk magunknak azonban azt, hogy ha a jelentés teljesen elkészült, ismét visszatérjünk a szerencsétlenség ügyére.

— **Készül az új bányatörvény.** A pénzügyminiszteriumban lázasan folyik a munka, hogy a bányatörvényjavaslat minél előbb a Ház elé kerülhessen. Maga *Wekerle* Sándor pénzügyminiszter sürgeti legjobban, mert szeretné, hogy a javaslat még ebben az ülészakban kerüljön a Ház elé. Jelenleg a törvény végleges szövegének megállapításán dolgozik *Wahlner Aladár* miniszteri tanácsos. Tekintve azt, hogy ez magában is óriási munkaanyag, másrészt a mostani zavaros politikai helyzetet és a parlamentnek munkával való tulterbeltségét, kérdéses, vajon egyáltalában a lehetőség határai között van-e, hogy ez megtörténhessen. Azt azonban mondhatjuk, hogy *Wekerle* Sándor pénzügyminiszter mindenképen azon van, hogy valóra váltsa az évtizedes próbálkozást, a bányatörvény megalkotását.

— **Mentőkészülék a bányákban.** A dománi és ajkai szerencsétlenségek gondolkodóba ejtették a hivatalos köröket abban a tekintetben, hogy bányaszerencsétlenségek alkalmával az első segélynyújtásban, kiképzett bá-

nyászok nyújták az első segílyt. Ugy értesülünk, hogy a bányakapitányságok utján gondoskodás fog történni arról, hogy minden egyes bányában legyen ezentul három-négy olyan bányász, aki az első segílynyújtásban tökéletes jártassággal bír. Másrészt az is gondolkodóba ejtette az illetékes tényezőket, hogy bányakatasztrófiák alkalmával miképen lehetne a szerencsétlenség színhelyén lévő eltemetett munkások életét pár órával meghosszabbítani, amikor köztudomásu, hogy a mentőakció nyomban megindulván, ezen egy-két órán mulik száz meg száz ember életének megmentése. Szóba került az, hogy minden munkás zsebében legyen egy kis étheres üvegecske. De felmerült az a terv is, hogy mindenik bányásznál legyen mentőkészülék, amely alkalmas arra, hogy oxigénnel táplálja addig, míg a segíly megérkezik. Ehelyütt jegyezzük meg, hogy Németország néhány bányájában a „Westfalia“ nevű készülék kötelezően elő is van írva.

— **A Kőszénbánya és téglagyár részvénytársaság** igazgatósága a március 2-án megtartandó közgyűlés elé az 1908. évről a következő zárszámadást terjeszti:

Nyereség és veszteségszámla. Tartozik: Igazgatás 109.224.64 korona, adók 82.668.70 korona, tiszta nyereség 405.305.50 korona, összesen 597.198.84 korona. Követel: Jövedelmek: 564.423.22 korona, egyéb bevételek a) haszonbér 8306.70 korona, b) kamatok 23.614.62 korona, c) rendkívüli bevételek 854.30 korona = 32.775.62 korona, összesen 597.198.84 korona. Az igazgatóság — mint értesülünk — részvényenkint 20 korona osztalék kifizetését fogja javasolni.

— **Az Esztergom-szászvári kőszénbánya részvénytársaság** március hó 1-én tartja az évi rendes közgyűlését. Az igazgatóság az elmúlt üzletévről a következő kimutatást terjeszti a közgyűlés elé:

Nyereség és veszteségszámla. Tartozik: Általános igazgatási számla 27.600 korona, adószámla 32.544.77 korona, értékesítési tartalékalap-számla 400.000 korona, jutalékszám 16.000 korona, 1907. évi maradvány 23.410.64 korona, 1908. évi nyereség 13.176.91 korona, összesen 512.732.32 korona. Követel: Maradvány 1907-ről 23.410.64 korona, kamatszám 9536.28 korona, szén főszámla 479.785.40 korona, összesen 512.732.32 korona.

— **Az Általános kőszénbánya részvényei.** A Magyar Általános Kőszénbánya részvénytársulat legutóbbi négy millió koronával, tizenkét millióról tizenhat millió koronára emelte alaptőkéjét. E végből huszezer darab új részvény került kibocsátásra, amelyből tizezer darabot a régi részvényesek vettek át, míg a másik tizezer darabot egy, a bécsi Laenderbank vezetése alatt álló bankcsoport szerezte meg. Ez a konzorcium az átvett részvény mennyiséget külföldön, főleg Svájcban, jelentékeny nyereséggel teljesen eladta.

— **Reichman Ármin-féle kőbánya r. t. Debrecen** céggel Debrecenben részvénytársaság alakult néhai Reichmann Ármin szerencsi, tokaji, bodrogszentesi és verécsi kőbányáinak átvételére 100.000 K alaptőkével (500 drh 200 koronás részvény). Az igazgatóság tagjai: Kenézy Gyula, Fejér Ferenc dr., Forrai Ernő és Rauch Árpád.

— **Vas- és acélárak szállítása.** A Máv. igazgatósága külön középkevény, valamint szivós kemény és különleges kemény acélszükségletét a gróf Csáky-féle vasgyárnál és a Bühler-cégnél biztosította. Előbbi cég cca 28.000, utóbbi cca 21.000 K értékű megbízást kapott. A földel vasbádokban való szükséglet 4 cég között osztatott fel és pedig: „Unio“ és Rimamurányi egyen-

ként 48.812 K értékben, állami vasgyárak 97.625 K és Osztr.-magy. államvasutttársaság 88.750 K értékben. — Tekercsrugók szállításával a Magyar belga fémipargyár r. t.-ot bízták meg 267.760 K összegben. Martin-acélból való alkatrészek szállítására az állami gyárak (112.728 K), az Osztrák-magyar államvasutttársaság (58.130 K) és az Acéllöntőde r. t. (26.082 K) kapott megbízást. Végül mozdony-tücsöveket az állami gyárak szállítanak 763.000 K értékben.

— Az adómentes benzin árának megállapítása.

A budapesti kereskedelmi és iparkamara értesíti az érdekelteket, hogy a kereskedelemügyi miniszter, a kisiparosok részére szükséges adómentes motorbenzin mérsékelt eladási árát múlt évi november hó 4-től kezdődőleg hat hónapra, illetőleg további intézkedésig, métermázsánként 15 koronában állapította meg. Ezzel egyidejűleg az adómentes motorbenzin kedvezményes áru kiszolgáltatását kiszűrik részére, múlt évi november hó 4-től kezdődőleg fedezet hiányában beszüntette.

Petroleumszállítási díjszabás a német kikötőkbe.

Sátoraljaújhely vasuti állomásról petroleumnak az alábbi német tengeri kikötőkbe való szállításánál az itt feltüntetett díjtételek érvényesek.

Hová	A	B
Díjtételek 100 kg.-kint fenningben		
Bremen (Haupthof. Freibezirk)	384	324
Bremerhafen Geestemünde	389	338
Brake (Oldenburg) Nordenham	404	338
Hamburg B.*) Hamburg-Sternsch. Harburg		
H. és U. E., Altona Wilhelmsburg	310	
Stettin ¹⁾ Grabow a. O. Pommerensdorf Vulkan-Bredow Züllchow		253
Swinemünde		267
Warnemünde		297
Lübeck		307

	A)	B)
*) Altona = Hamburg B. +	0	2
*) Hamburg-Sternschanze = Hamburg B. +	0	1
*) Harburg H. = Hamburg B. -	0	2
*) Harburg U. E. = Hamburg B. -	0	2
*) Wilhelmsburg = Hamburg B. -		
¹⁾ Grabow. a. O. = Stettin +	3	3
¹⁾ Pommerensdorf = Stettin +	1	1
¹⁾ Vulkan-Bredow = Stettin +	4	4
¹⁾ Züllchow = Stettin +	3	3

— **Díjszabások. Szén** Az osztrák-magyar közszénforgalomban 1897. évi szeptember hó 1-től érvényes 3. füzetben és a hozzátartozó pótlékokban foglalt és Karwinról Ágfalva, Lajta-Szt. Miklós, Lajta-Ujfalva, Lővő, Nagy-Cenk, Nagy-Kanizsa, Nagy-Márton és Sopron állomásokra szóló díjtételek 1909. évi február hó 15-től való hatálylyal 100 kg.-kint 0-8 fillérral felemeltetnek. További intézkedésig. Preiskretscham és Borsigwerk között fekvő „Nene Abwehrgrube“ a fentemlitett közszéndíjszabásokba felvétellett. Az elszállításra kerülő küldemények a Borsigwerk-ről fennálló és 1000 kg.-kint 16 fillérral felemelt díjtételek alapján számolandók el. A román vasutak „Obor“ állomása az alább következő csomóponti részdíjtételekkel vonatik be az 1901. évi november hó 1-től érvényes kivételes széndíjszabásba, ugyintint:

B) csomóponti részdíjtételek 100 kg.-kint	
Verciorováig	124 centimes
Predealig	88 centimes
Verestórony)	
Raul-Vadului) országhatárig	121 centimes

A szállítási érdekbérvillásáért járó díjpótlék és a szállítási határidő kiszámítására nevezett állomás, illetőleg következő kilométertávolságok vétetnek számításba, u. m.:

Verciorováig	387 km.
Predealig	150 km.
Verestórony)	
Raul-Vadului) országhatárig	361 km.

Mindennemü nyers vasnak Németországból való szállítására a VII. rész 2. díjszabási füzet VII. szakasza új német és magyar állomások felvétele által kibővített. A díjtételek, melyek a részes vasutak igazgatóságai-nál meg tudhatók fuvarlevél- és kocsinkint legalább 10.000 kg.-ért való díjfizetés mellett érvényesek. Egyes viszonylatokban azonban a díjtételek a tényleges súly, de legalább a használt kocsik raksúlya után való díjfizetés mellett alkalmazhatók.

Díjdrágulások esetén a jelenlegi díjtételek még 1909. évi február hó 15-ig érvényesek.

✕ KÜLFÖLDI HIREK. ✕

Gyémántmenopolium.

A délafrikai német gyarmatok gazdag gyémántbányái körül heves viták folytak az utóbbi időben a német gyarmatügyi minisztériumban. Keresték, kutatták, hogy miképpen lehetne módját ejteni annak, hogy a kormánynak a bányákból nyert jövedelmét megnövezzék. Ezen tanácskozások eredményeképpen a „Reichsanzeiger“-ben császári rendelet látott napvilágot. Arról szól a rendelet, hogy ezentúl a Németország fennhatósága, illetve védelme alá tartozó területeken, a gyémántbánya-vállalatok nem rendelkezhetnek szabadon a termelt kincsekkel. A kitermelt mennyiséget csak a gyarmatügyi hivatal által kijelölt hatóság, vagy személy közvetítésével lehet és szabad értékesíteni.

Helyes. Azaz hogy nem helyes. Mert hiszen ahogy a világ a gyarmatokon, különösen a német gyarmatokon uralkodó viszonyokat ismeri, mindenki sejti, tudja, látja előre, hogy ez a rendelet előbb-utóbb — inkább előbb, mint utóbb — nagy panamának lesz a szülőanyja. Az ilyenkor szokásos magyarázatokkal, bár csak ideig-óráig is, de valamiképpen mégis csak meg lehet nyugtatni a békétlenkedőket. De ez a rendelet olyan rendelkezéseket is foglal magába, amelyek egyenesen kihívják az érdekeltek elégedetlenségét, tiltakozását.

A rendelet értelmében ugyanis „a gyarmati főhatóság — ugyan a termelők érdekeinek leginkább megfelelően, de a saját legjobb belátása szerint — értékesíti a beszolgáltatott gyémántokat. A hatóság, illetve az általa meghatalmazott társaság vagy személy meghatározott díjakat szed az eladás közvetítéséért.“

Van azonban a rendeletnek még egy igen sérelmes passzusa: „A gyémántkereskedelem egész séges irányban való megtartása végett joga van a megbízott közegnek minden bányatársaságra kötelezően megállapítani azt a maximális mennyiséget, amelyet eladásra szándékozik bocsájtani. És — bár ez a rendelet épen nem célozza a bányák üzemének csökkentését, mégis — a feleslen termelt gyémántot is be kell szolgáltatni az eladással megbízott közvetítőnek.“

Nem csak abban az irányban kötik meg tehát a bányavállalatok kezét, hogy termelésüket ott helyezték el, ahol erre a legjobb alkalom kínálkozik, hanem „az egészséges irányzat érdekében“ a közvetítő közeg arra is rákényszerítheti őket, hogy termelésük esetleg csak igen csekély részének értékesítésével is beérjék. Mert hiszen hogy az irányzat egészséges-e, vagy nem, ugyanaz a közeg határozza meg „a legjobb belátása szerint“. Hogy ezek a legjobb belátások milyenek szoktak lenni, arról

már elég példával szolgáltak a gyarmatok, de különösen a német gyarmatok.

A rendelet intézkedései következtében több pénzcsoport alakult meg a berlini piacon. Mindenik magának akarja megszerezni a közvetítési monopóliumot, de már szétlétben beszélnek, hogy ez annak a csoportnak fog sikerülni, amelyikben a mostani szereplők, csak megbízottak. Mert bizony ma már a legfelsőbb körök is szívesen érdeklődnek az eféle ügyek iránt. Merőben demokráciából.

A közvetítőnek az eddigi intézkedések szerint karátonként 1.50 Mi lesz a jutaléka, míg a kincstárnak az eddigi súlyvám-rendszer helyett fixvám-rendszer biztosít jelentékenyen nagyobb jövedelmet. Az illetékes körök álláspontjának igazolására nagyon sok érv — közöttük egy-két jó is — hangzott el. Így pl.:

1. Szolid alapra fektetett gyémántbányászat biztosítása a német gyarmatok gyémántmezőin.

2. A gyémánt értéksökkenésének megakadályozása.

3. A kincstárnak a gyémántleletekből megfelelő mértékben való részesedésének biztosítása.

4. Csempészet és lopás megakadályozása.

5. A német gyémántkőszőrüsipar fellendítése és

6. Gyémántpiac megteremtése Berlinben.

A német kormány tehát súlyt helyez arra, hogy a német gyarmatok gyémántbányái erőteljesebben járuljanak hozzá Németország fellendítéséhez, mint eddig. A cél szép. De nem igazolja, nem menti a német kormányt abban a tekintetben, hogy érzékenyen megkárosítja, sőt alapjukban megtagadja ezeket a bányatársaságokat. Nagyon sok példát láttunk már arra, hogy a magánvállalatok nagyobb patrióták a kormányoknál.

— Nemzetközi robbantószer-truszt alakulóban.

Most, amikor Amerikában oly rossz napok járnak trusztokra, jö a híre annak, hogy megalakulóban van egy újfajta trust, amelyen még aligha örvendeztette meg a világot. Ez pedig a robbantószer-gyárak trustje — nemzetközi jelleggel. New-York állam ügyésze állapította meg ugyanis, hogy újabban megint trustben akarnak egyesülni a gyutacsgyárosok, akiket annak idején már szétkergettek egy izben. Allitóltag már kezében volnának a bizonyítékok arra, hogy kész megállapodás léteznék az amerikai és az „európai“ gyárosok közt olyaténképen, hogy a robbantószer gyártóit is bevonták. Ez utóbbiakat a trustben közvetlenül a kölni Vereinigte Köln-Rottweiler Pulverfabriken és a londoni Powoer Trust Co Ltd képviselné. A trust megalakulása miatt hagyták volna félbe a jamesburgi gyutacsgyár építését is, amelyet németek kezdeményeztek és pedig azon alapelvénél fogva, hogy egyik fél se épít gyártelepet a másik érdekszféráján belül. És bár a szállításokat is keretek közé szorították, mindazáltal szabad bármelyik félnek a „kormányok“ részére szállítani. Másfajta gyártmányu robbantószerre nézve alapelvtől fogadták el azt, hogy Amerika az amerikaiaké. Dél-Amerika egy részének kivételével pedig az egész világ az európai gyáraké. Ez a hír mindenesetre érdekes. Mert ha igaz, és ha a trust tényleg kiterjed az egész világra, akkor esetleg tudnak róla a wieni hadügyminisztériumban, vagy a Nobel dinamit gyárban, vagy mind a kettőben. Ám ezek csatlakozhatnak a trust-

höz. De hogyan férnek meg ott a Titanittal, hogyan férnek meg ezek egy gyékényen, ez már igazán fogas kérdés.

— **Fém-tőzsde.** Egyelőre — sajnos — beláthatatlan időn belül nem magyar fém-tőzsdéről van szó. Németország akar felállítani fém-tőzsdét s e körül, noha emrióban van még csak a gondolat is, már is keserű küzdelem indul érte. Az egyik nagy Hansa város, Hamburg kelt versenyre a fém-tőzsdéért Berlinben, amely mint valami pók terpszkedik a Spree partján és „felszívja a birodalom egész életerejét.“ Mindkét tábornak vannak érvei. A hamburgi lokálpatriotizmus az alumínium-szindikátus feloszlása következtében beállott nagy fellendülést emlegeti s érvel azzal is, hogy egyes fémek másképp, mint loco Hamburg nem is lehetnek üzletek tárgyai. Berlin szerint a nagy német fém-cégek Berlinben tartanak már képviselőket stb. Mig e városok civakodnak, rátenyerel az egész ügyre a német agráriusok tábor, amely ellenszegül a tervnek, hogy a fémnek adás-vételét is tőzsdészerű kereskedelem bonyolítsa le.

— **Katasztrófa egy bányában.** Nancyból érkezett távirati tudósítások számolnak be arról, hogy milyen pusztítást vitt ismét végbe a dinamit. A Bricy melletti tuquernieuxi bányák robbanóanyagraktárában nagymennyiségű lőpor és dinamit, továbbá több ezer gyutacs fölrobbant. Hat munkás meghalt. Az épületek teljesen elpusztultak. A környék valamennyi épületének ablakai betörttek.

— **Az alumínium-monopólium.** Az Egyesült-Államok alumíniumgyártása eddig kizárólagos joga volt egy pittsburgi névtelen társaságnak. A monopólium, mint most Newyorkból jelentik, a jövő évben elévül és az alumínium az egész világon köztulajdonná fog válni, miután Európában az alumínium-szabadalmak már tavaly lejártak. Az alumínium (angol) fontja Amerikában jelenleg 23 cent (Európában csak 13 cent) és az átlagos évi termelés eddig 7,500,000 font volt. Tekintettel arra, hogy a monopólium nemsokára az egész világra nézve megszűnik, tehát ismét olcsóbb lesz az alumínium, alapos a kilátás, hogy ennek a fakönnyűségű és kiváló fémnek a mechanikában való szereplése csak ezután kezdődik és hogy ez a szereplés nagyjelentőségű lesz.

Románia petroleumtermelése az elmúlt 1908. évben, az 1907. évi 1.129,097 tonna termeléssel szemben 1.149,581 tonnát tett ki. A termelés tehát mindössze 20.484 tonnával emelkedett, míg az előző években 46, illetve 50 volt az emelkedés.

— **Az Egyesült Államok széntermelése.** Az amerikai Unio hivatalos bányafelügyelőségének becslése szerint az 1908. évi termelés kb. 338,688.000 tonnára tehető, ami idestova 460 ezer tonna emelkedést mutat az előző évvel szemben. (Micsoda szédítő szám ez a mi széntermelésünkhöz viszonyítva.) Az Unio nevezetesebb termelő területeit véve számításba ez így oszlik meg:

	ezer tonnákban
Alabama	11.950
Colorado	9773
Illinois	48.000
Indiana	12.000
Kentucky	9526
Ohio	30.000
Pensylvania	118.309
Nyngot Virginia	44.091

Figyelemreméltó, hogy a legtöbb államban *csökkent a széntermelés.* Így

	ezer tonnákban
Alabamában	3000 tonnával
Coloradóban	1000 "
Kentuckyben	1000 "
Obioban	2000 "
Uj Virginiában	3000 "

De viszont egyes államok termelése szédületes emelkedést mutat.

Pennsylvania széntermelése *egy esztendő alatt 31 millió métermázságyi emelkedést mutat.* Aki tisztában van ezzel, micsoda hihetetlen méretűek az ottani széntelepek, az értheti csak meg, hogy mi tette lehetővé ezen ipartelepek szédületes fejlődését. Semmi más, mint a szénprodukción. Az az egyszerű és kézenfekvő igazság, hogy a szén az ipar létezésének első feltétele.

De Amerikában — nem úgy mint nálunk — vannak bőséges anthracit-telepek is. Így:

Colorado	30.000 tonnát termelt.
Uj Mexico	10.000 "

És ismét:

Pennsylvania, a világ legnagyobb ipartelepeinek házája	80,240.000
--	------------

Amikor a munkabérek tulmagasak. Az alábbi klasszikus tanubizonysága annak, micsoda abszurdumokat produkál néha a gyakorlatban az, ha a munkabérek nem állanak arányban valamely termelvény elhelyezési feltételeivel. Egy adelaidi (Ausztrália) lapban olvassunk ugyanis, hogy a Walleroo-és Momba vasművek, azután a Brockenhull Proprietary-Co a Post-Pirie-ben levő óriási kohók részére Németországból kénytelenek beszerezni koksztülségletüket. Az Uj Dél-Walesi Newcastle képes volt mindig ellátni e kohókat kokszzsal. A munkások örökös forrongása következtében a munkabérek rengeteg mértékben felszökkentek, úgy hogy a vállalatok a németországi kokszhoz a szállítás rengeteg költségkülönbségét is beleértve, sokkal olcsóbban jutottak, mint amennyibe a newcastle-i ott helyben került volna. A koksztot a német-ausztráliai hajóstársaság szállítja, amely onnan gabonarakományyal tér vissza.

— **Rhodesia nemesfém termelése.** Az „Angol Dél-afrikai Társaság“ közli, hogy Dél-Rhodesia a múlt év decemberében 51.687 uncia aranyat és 22.349 uncia ezüstöt termelt. Az 1908. évi aranytermelés összege 2.526.007 font (vagyis kb 60,624.063 korona), az 1907. évi 2.178.885 fonttal szemben.

✕ TUDNIVALÓK. ✕

— **Mennyi értékpapirt** produkált a modern gazdasági élet, ez mindenesetre olyan valami, ami a mai hitelgazdaság korában bizonyos érdekekkel bír. Egy francia statisztikus, aki nem akart vetekedni a német és angol statisztikusok alaposágával, azon állítást kockáztatja meg, hogy a kulturállamok értékpapírállománya 600 milliárd francra rug. Angliáé a vezető szerep. Ott ugyanis 105 milliárd értékű papir forogna közkezen, míg az amerikai Unióban 10 milliárddal kevesebb, vagyis 95 milliárd. Franciaországban 80, Németországban 60, Oroszország-

SZABADALMI

és védjegyjogtalan kieszközlése az összes kulturállamban

ADLER MIKSA okleveles gépészmérnök
hites szabadalmi ügyvivő

BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-ÚT 51.
Telefon 106-55. Telefon 106-55

Bányavasut

alkatrészeit, u. m. bányasíneket kötőszerekkel, váltókat, korongokat, csillekerékpárokat, bányacsilléket, felépítményi szerszámokat; továbbá lokomobilokat, kazánokat, körszivattyukat, furóacélt, daruk, czölöpverők, síklók stb. stb. használt és új állapotban előnyösen szállít

KOHN A. M.

BUDAPEST, V., Váci-ut 16. szám.

A MAGYAR BÁNYA-JOG

II. KIADÁSA. ::: A TELJES JOGANYAG.

Megrendelhető lapunk kiadóhivatala útján.

Irták:

Dr. BALKAY BÉLA

és

Dr. SZEŐKE IMRE

Por nélkül dolgozó réselő-gép.

Aki pormentesen akar réselni, az használja

a „Pick-Quick” rudas réselő gépet
(Mavor és Coulson szabadalma),

melyből eddig már 450 darab áll versenyképes harcban a kerekés réselő gépekkel szemben.

Főképviseelő Magyarország részére:

SCHEMBER FRIGYES

BUDAPEST, VI. KERÜLET, ANDRÁSSY-UT 50. SZ.

Gróf Csáky László prakfalvi vas- és aczélgyár r.-t.

Igazgatóság: BUDAPEST, IX., CSILLAG-UTCZA 4.

TELEFON 65—45.

◆◆◆

TELEFON 65—45.

Különleges cikkek:

Szerszám-tégelyaczel, gyorsesztergaaczel.
Öntött gépaczel, kőfuróaczel. Marótárcsák
aczellemek és szabadalmazott „AJAX”
rugóspörölyök gyártása.

◆◆◆

Egyedárusítása:

a patkójelű öntöttaczel szerelőknek, az
Usines Metallurgiques Vallorbe-féle „Gro-
bet” pontossági reszelőknek és a Dr. Georg
Schmidt Radeberg-féle szab. különlegességi
reszelőknek.

Állandó nagy raktár: Budapest, IX., Csillag-utca 9. szám.

Stora Kopparbergs Bergslags Actiebolag

svéd aczélgyárak magyarországi
vezérképviselete.

A legjobb minőségű aczél
bármely célra.

Svéd-Aczél
Kereskedelmi Társaság.
Budapest, V., Bálvány-utca 12.
Telefon 91—57.

Vizhatlan
**bányász-
ruhák.**
Felülmulhatatlan.

I. minőség 20 márka
II. „ 16 „
III. „ 11 „

Loden-ruhák.

Kocsitakarók, lötakarók.

Csatornajáró oszma.
80 90 100 cm. hosszú,
márka 30 34 37

Körgallér.
75 80 90 100 110 120 cm. h.
6.50 6.75 7.50 8.50 9.75 11.50 márka

Vizhatlan munkás-sátor
könnyen összecukható.

FERD. JACOB,
KÖLN. H.

Hibernia-bánya. Herne.
A köpenyek megfelelő-
állományra szolgálnak.

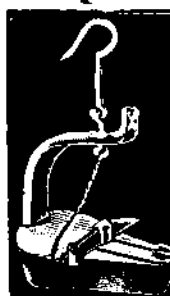
Mass-Hütten-Gesellschaft.
Stolberg.
Az öltönyök jól beváltak.

Lugai szénbányatársulat
Lugau.

Vizhatlan bányászruhá-
kál meg vagyunk
elégedve.

Királyi bányahivatal. St.
Imbert.

A bányász-öltönyök tel-
jesen megfelelők. Küld-
jön meg.

PIUS PIRRINGER

BÁNYA-ÉS-ALAGUT-LÁMPAGYÁR

GRAZ, Strauchergasse 16. A

ajánlja eddig felülmulhatatlan gyártmányait.
Viszontárusítóknak kedvezmény-és Árjegyzék ingyen és bérmentve.

MEGHIVÁS A

PESTI MAGYAR KERESKEDELMI BANK

**67-ik rendes közgyűlésére,
mely 1909. évi február hó 13-án délután 6 órakor**

a bank helyiségeiben fog megtartatni.

TÁRGYAK :

1. Az igazgatóság jelentése.
2. A felügyelő-bizottság jelentése, a mérleg megállapítása, a nyereség felosztása iránti határozat és a felmentés megszavazása.
3. Igazgatósági választások (az alapszabályok 36. §-a értelmében, a kilépő igazgatósági tagok újból választhatók).
4. A felügyelő-bizottság választása.

Az alapszabályok 19., 20. és 21. §-ai értelmében minden részvényes, kinek részvényei három hónappal a közgyűlés előtt a bank könyveiben nevére be vannak jegyezve, jogosítva van a közgyűlésen résztvenni, vagy magát meghatalmazott által helyettesíttetni, kinek azonban szintén szavazóképes részvényesnek kell lennie.

A szavazati jog érvényesíthetése céljából a részvények szelvényekkel együtt az alapszabályok 18. §-a értelmében **folgó évi február 10-éig** az alant felsorolt helyek egyikén teendők le:

Budapesten : a bank értékpapír-pénztáránál,
Brassóban : a bank fiókjánál,
Debrecenben : az Alföldi takarékpénztárnál,
Eszéken : a bank fiókjánál,
Kassán : a Kassai jelzálogbanknál,
Kolozsvárott : az Erdélyi bank és takarékpénztár r.-t.-nél,
Miskolcon : a Borsod-miskolci hitelbanknál,
Nagykanizsán : a bank fiókjánál,

Nagyszombaton : a bank fiókjánál,
Pozsonyban : a Pozsonyi II. ker., általános takarékpénztárnál,
Sopronban : a bank fiókjánál,
Szegeden : a May R. Miksa cégnél,
Temesvárott : a Délmagyarországi keresk. és gazd. bank r.-t.-nél,
Ujpesten : -a bank fiókjánál,
Ujvidéken : a bank fiókjánál,

hol is az 1875. évi XXXVII. t.-c. 198. §-a és az alapszabályok 45. §-a értelmében a megvizsgált évi mérleg, a felügyelő-bizottság jelentésével együtt, nyolc nappal a közgyűlés előtt átvethető.

Budapesten, 1909. január hó 29-én.

Az igazgatóság.

Szabadalmazott Antiferugin!

K. minőség. Kazánfesték, gőzkazánok bel- és külmázolására. Nem tűzveszélyes és nem ártalmas az egészségre. Elősegíti a kazánkökönyved leválását és megakadályozza az átrozsdásodást, valamint a kazánlemezek lékeit és védi a már meglévő lékeket a további rozsdásodástól.

R. minőség. Rozsdasemmisítő vasmasztal, melyet a már teljesen átrozsdásodott vasat bemázolva, tovább nem rozsdásodik. Mindennemű tárgyakhoz, melyek akár a szabadban, akár a föld alatt vagy vízben vannak, használható.

L. minőség. Legbiztosabb és hatatosabb rozsd elleni szer fényes fém részére.

E. minőség. Rozsd elleni szer vizesen forróvá váló tárgyakhoz.

G. minőség. Rozsd elleni szer szárazon forróvá váló tárgyakhoz.

S. minőség. Mindenféle savak oldódásának és gőzöknek ellenáll.

Elsőrendű referenciákkal minden iparágból készségesen szolgál:

Leuchtag és Seidenstein Wien,
III/4. Hohlweggasse.

Alaptőke 500,000 korona.

Alaptőke 500,000 korona.

LAPP-FÉLE SZABADALOM.
Aranyérem. Berlin 1907.

Lapp Henrik-féle Mélyfurások, Bányatelepek és mélyművek magy. részv.-társaság

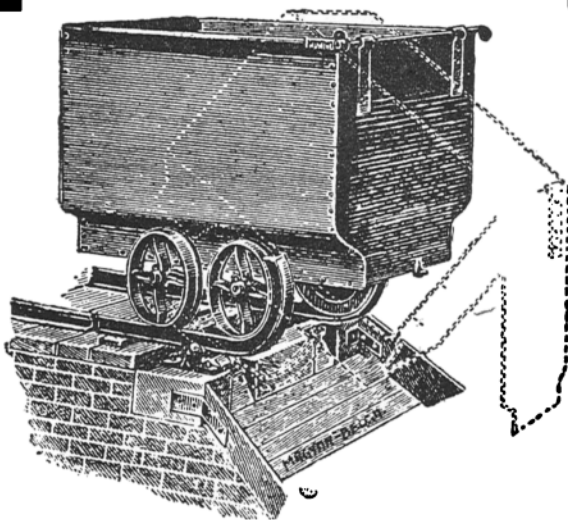
Iroda:
Báthory-utca 3. sz.

BUDAPEST

Műhelyek:
X. ker., Kőbányai-ut.

Mélyfurások

kivitele. Szén, ércz, kősó, kálisó furások. — Sósviz, földolaj, földgáz, kénsav, ásványviz, haszon- és ivóvíz furása és termelése nagy átmérőjű furólyukakkal. — Furások légvezetés és egyén czélokra. — Eddigélé mintegy 600 mélyfuras készült egészebb 1512 méter mélységig a Lapp-féle szabadalom szerint. Legnagyobb jótállás. — Legjobb hírű ilyenmü vállalat. — Magfuras. — Gyártás: Teljes mélyfuro-berendezések bármily rendszerű gőz- és kézi-üzemre. — Számos szabadalom. — Egyes szerszám és alkatrész mélyfuro kutépités és viszállításra.

MAGYAR-BELGA fémipargyár r.-t.

BUDAPEST, VI. ker., Hungária-körut 115—117.
Elvállalja mindennemű

Bánya-vasutak tervezését

nyomjelzését és teljes kiépítését és az összes anyagok, mint sinek, kapcsolószerek, kocsik, váltók, fordítókorongok, mozdonyok stb. szállítását.

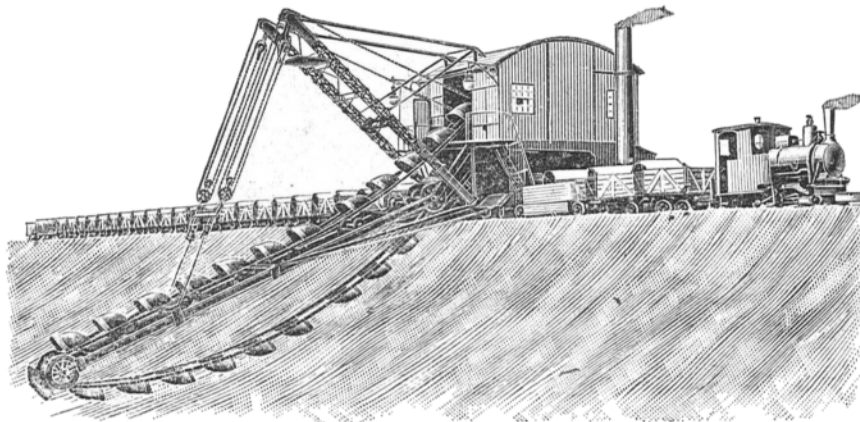
Használt anyagok állandóan készleten vannak és bérbe is adatnak.

BARTOS ZOLTÁN FÉM ÉS BÁDOGÁRU GYÁRA
BANYAFELSZERELÉSEK OSZTÁLYA
BUDAPEST VI., ARADI UTCZA 60

ORENSTEIN és KOPPEL

==== iparvasutak gyára ====

IRODA: **BUDAPEST.** GYÁR: Pusztaszentlőrinczi nyaraló.
 Ul., Andrássy-ut 102. szám.

Kotrógépek, bányakocsik, billenőkocsik, fordítókorongok gyártása. — Bányasinek, kerékpárok, csapágyak szállítására. — **MINTAJEGYZÉK INGYEN ÉS BÉRMENTVE.**

INGERSOLL-RAND Co. k. f. t.

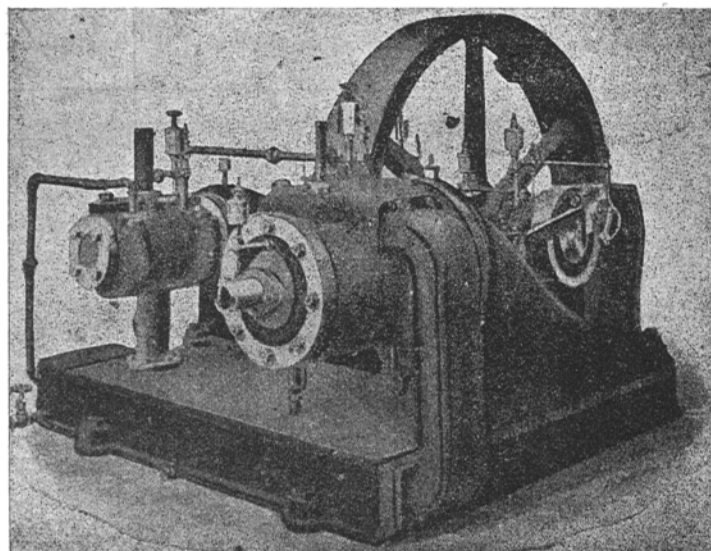
BUDAPEST, IV., Ferencz József rakpart 17.

Mindenféle hajtásra és munkabíráásra alkalmas legkompresszór mindig van több száz darab készletben. Légnymásu és elektro-pneumatikus kőfurógépek: Kőfurókalapáccsok.

Árjegyzékek: 3. G. E. — R. 10. D.
 — XI. 36. D. — G. B. 7. —
 E. P. 8. — M. V.

Légnymásu szerszámok árjegyzéke: G. P. 2. — B. M. 4. — C. H. q.

Rőmégmunkáló szerszámok árjegyzéke: 2004.

Meghívó.

A salgó-tarjáni kőszénbánya részvénytársulat

f. évi február hó 27-én délelőtt 11 órakor tartja meg Budapesten, V.,
Arany-János-utca 25. szám alatt lévő központi irodahelyiségeiben.

XLI. rendes évi közgyűlését,

melyre az igazgatóság a t. c. részvényeseket ezennel tisztelettel meghívja.

NAPIREND:

1. Az igazgatóság és a felügyelő-bizottság jelentése az 1908-iki üzleti évről.
2. Az 1908-iki év zárszámadásának előterjesztése, határozat ezek felett és az 1908-ik osztalék megállapítása.
3. Felmentvény megadása az igazgatóságnak és a felügyelő-bizottságnak.
4. A felügyelő-bizottság választása.

Budapesten, 1909. január 30-án.

Az igazgatóság.

Felkérjük azon t. c. részvényeseket, kik e közgyűlésen résztvenni akarnak, hogy részt veyneiket a szelvényekkel együtt f. évi február hó 18-áig bezárólag vagy a társulat fentjelzett helyen lévő központi pénztárnál, vagy pedig Wienben a K. k. priv. allg. österr. Boden-Credit-Anstaltnál (L. Teinfaltstrasse 6.) tegyék le. 25 részvény egy szavazatra jogosít.

Ertesítjük egyúttal a t. c. részvényeseket, hogy alapszabályaink értelmében az évi mérleg az igazgatósági és felügyelő-bizottsági jelentéssel együtt f. évi február hó 18-ától kezdve a társulat központi irodájában rendelkezésükre áll.

(Utánnymás nem díjaztatik.)

TITANIT

BIZTONSÁGI ROBBANTÓSZER-GYÁR

CEIPEK és TÁRSAI TRENCSEN.

Az első biztonsági robbantószer Magyarországon. A „Titanit“ ütés, hő, surlódás, nyomás iránt teljesen érzéketlen. A „Titanit“ nem fagy meg. Robbantó erejére, repesztési képességére nézve az eddig ismert összes brizans robbantó-anyagokkal versenyez. Kezelése egyszerű és teljesen veszélytelen. A Titanitra nem vonatkoznak a keresk. és belügyminiszteriumok azon óvrendelelei, melyek a többi robbantószerre nézve elengedhetetlenek. Vasuti és gőzhajóállomásokon a szállítmányok mint bármely más szállítmányok

kezelhetnek. De a fogyasztóknál is bárhol elhelyezhető. Szállítása nem úgy mint a többi robbantószerké, hanem bármely vonattal, vagy hajóval és bármely időben történhetik. A Titanit ára a robbantószernek napi árát sohasem fogja túlhaladni. Kísérleteket a gyár műszaki mérnöke bármikor és bárhol a gyár költségén szívesen végez és a Titanit fenti előnyeit be is igazolja. Az államnak első szaktekintélyei is megerősítették a Titanitnak itt felhozott összes kiváló tulajdonait és előnyeit. A gyár január óta üzemben van.

Egyébb felvilágosítással készséggel szolgál a gyár igazgatósága és kereskedelmi képvisellete:

☞ BUDAPEST, IV. KER., IRÁNYI-UTCZA 8. SZÁM. ☞

TELEFON 588. — TELEFON 588.

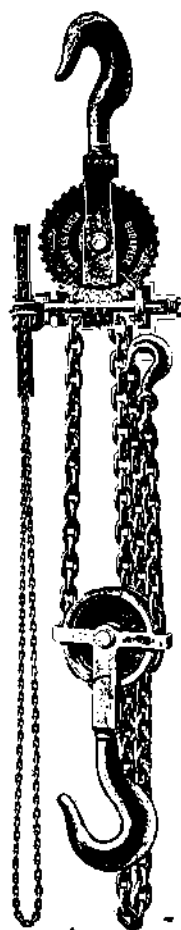
GESZTI GYÖRGY

== BUDAPEST, ==
 V., KÁLMÁN-UTCA 9.

Műszaki cikkek nagybani elárú-
 sítása az összes üzemek részére.

A világhírű George Cradock &
 Co. Wakefieldi cég (Angolország),
 sodrony-, hajó- és fékkötelek
 (Bremsberg—Förder-Seile) és The
 Hardy Patent Pick Co. Limited
 Sheffieldi (Angolország) cég összes
 gyártmányainak

magyarországi vezérképviselője.

**CONRAD és
TÁRSA**

műszaki nagykereskedése

== BUDAPEST, ==
 VI., TERÉZ-RÖRUT 15. SZ.

**Csigasorok és
emelőgépek**

300 kgrtól 20.000 kgr. hordkés-
 pességig minden magasságra ál-
 — landóan raktáron tartatnak. —

Egyedárusítás Ganz és Társa
 czégtől Magyarország részére.

SOCIÉTÉ LORRAINE de DIETRICH & CIE

automobil-gyár. (Alaptőke 15 millió.)

LUNÉVILLE, ARGENTEIL, BIRMINGHAM;

ISOTTA FRASCHINI Milano

vezérképviselője.

- : Legmodernebb szerszámgépekkel felszerelt javító-műhely. :
- : Olcsó, gyors és szakszerű gépjavítások. :
- : Nagy választéku pneumatik és kellékraktár. :
- : Kitűnő és jutányos auto-benzin és henger-olaj. :

„HELIOS“ AUTOMOBIL-GARAGE

== BUDAPEST, V., BÁLVÁNY-UTCZA 12. ==